

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

De minister voor Rechtsbescherming

Afdeling Strategie

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

datum 12 augustus 2020
doorkiesnummer
e-mail
ons kenmerk
uw kenmerk
bijlage(n) 1
onderwerp Advies strafbaarstelling kinderkoop

Geachte

Bij brief van 22 juni 2020, kenmerk , verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') advies uit te brengen inzake de onderdelen strafbaarstelling kinderkoop en wensouderverlof van het conceptwetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming. In een afzonderlijke brief was de Raad reeds verzocht advies uit te brengen over het draagmoederschap, als onderdeel van het zelfde wetgevingsproject. Dit advies ziet op het wetsvoorstel tot strafbaarstelling van kinderkoop (het 'Wetsvoorstel'), hetgeen kennelijk onderdeel is van een meer omvattend wetsvoorstel. Wat betreft de andere onderdelen van dat wetgevingsproject, het draagmoederschap en het wensouderverlof, volgt op een later moment een afzonderlijk advies.

HET WETSVOORSTEL

Het Wetsvoorstel strekt ertoe een nieuw strafbaar feit toe te voegen aan boek II titel V van het Wetboek van Strafrecht; kinderkoop. Dit is in lijn met artikel 35 Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind ('IVRK')¹ en het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het IVRK.² Het nieuwe artikel dient ter aanvulling van reeds bestaande strafbare feiten zoals neergelegd in de artikelen 151a, 151b, 151c en 273f lid 1 sub 2 Wetboek van Strafrecht. Het laatste artikel ziet op verkoop van kinderen met het oogmerk van uitbuiting. Een dergelijk oogmerk is voor het nieuwe feit 'kinderkoop' niet vereist. Ongetwijfeld zijn de wensouders van plan goed voor het kind te zorgen. Het nieuwe feit ziet op de situatie dat de wensouders meer dan een vergoeding van de redelijke kosten betalen aan de biologische ouders of de (beoogde) draagmoeder. Het gaat om het bieden van een betekenisvol voordeel (een gift, belofte of dienst), met het oogmerk een vrouw te bewegen om draagmoeder te zijn of met het oogmerk een ouder van of de verantwoordelijke voor een kind te bewegen het kind af te staan. Voor strafbaarheid op grond van het tweede lid van het voorgestelde artikel 151d Sr is vereist dat een betekenisvol voordeel is aangenomen of gevraagd, en dat

¹ art. 35 IVRK : 'De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of van de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.'

² Het protocol: <https://wetten.overheid.nl/BWBV0001752/2005-09-23>

datum 12 augustus 2020
kenmerk _____
pagina 2 van 5

degene die dit heeft aangenomen weet of redelijkerwijs vermoedt dat dit is gedaan om haar draagmoeder te laten zijn of om hem of haar te bewegen een kind af te staan.

Blijkens de Memorie van Toelichting (MvT) is het doel van deze strafbaarstelling tweeledig: enerzijds de bescherming van de waardigheid van het kind zodat het niet als handelswaar wordt behandeld (eerste lid). Anderzijds de bescherming van de vrouw zodat zij niet oneigenlijk wordt beïnvloed bij haar beslissing een kind te dragen en baren met de intentie het kind over te dragen aan een ander (eerste lid, onderdeel 1°), dan wel de bescherming van de ouder(s) van of verantwoordelijke(n) voor het kind zodat zij niet oneigenlijk worden beïnvloed bij de beslissing het kind af te staan aan een ander (eerste lid, onderdeel 2°).

Ten slotte wordt voorgesteld dit nieuwe wetsartikel toe te voegen aan artikel 7 lid 2 Wetboek van Strafrecht. Dit betekent dat Nederlanders ook strafbaar zijn als ze zich in het buitenland schuldig maken aan dit feit (zelfs als kinderkoop in dat andere land geen strafbaar feit is).

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.³

ADVIES

Wat betreft het voorgestelde eerste lid van artikel 151d merkt de Raad op dat de gekozen (zware) vorm van opzet, te weten: 'met het oogmerk haar te bewegen draagmoeder te zijn', moeilijk te rijmen is met de welhaast culpoze variant die in de MvT wordt beschreven: *'Indien een dergelijke vergoeding bijvoorbeeld voldoende is om in het desbetreffende land een woning aan te schaffen of een gehele universitaire opleiding te betalen, moet dit voor de wensouders een signaal zijn dat de vrouw door deze vergoeding oneigenlijk kan worden beïnvloed'*⁴ en *'Wensouders moeten er rekening mee houden dat als de draagmoeder of de ouder van of verantwoordelijke voor het kind in een financieel slechte situatie verkeert, de vergoeding bij de beslissing draagmoeder te worden of een kind af te staan al snel een doorslaggevende rol kan spelen. In dat geval zullen wensouders dus extra alert moeten zijn op de hoogte en het doel van de vergoedingen.'*⁵

In de toelichting worden (softe) varianten van opzet - die ook wel geduid kunnen worden als onvoorzichtigheid of onoplettendheid - beschreven die desondanks zouden moeten kunnen leiden tot het oogmerk om de ander door giften te bewegen. Of is het oogmerk alleen gericht op 'bewegen' en

³ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

⁴ MvT, p.5

⁵ MvT, p.5

datum 12 augustus 2020
kenmerk
pagina 5 van 5

volstaat voor de manier waarop dat gebeurt slechts een culpoze variant? Dat zou ook verbazing wekken: iemand proberen te bewegen om voor jou een kind te dragen is op zichzelf immers toegestaan, maar het omkopen niet. Als dan juist het 'omkopen' bestaat uit onvoldoende alert zijn op de omstandigheden elders te lande, zoals de MvT suggereert, kan er toch van oogmerk geen sprake meer zijn? De hierboven geciteerde passages duiden op een aanmerkelijke lichtere schuldvariant dan het bestanddeel 'oogmerk' dat in de delictsomschrijving is gebruikt. De Raad verzoekt de MvT op dit punt aan te vullen.

Wat betreft het tweede lid van het voorgestelde artikel 151d wekt het verbazing dat de strafmaat voor moeder gelijk is aan die van de wensouder, nu juist óók de moeder moet worden beschermd. Het is opmerkelijk dat wanneer één van de te beschermen personen zelf kiest voor commercieel draagmoederschap, zij met dezelfde straf kan worden bestraft als degene die haar in de verleiding brengt of omkoopt. Verdedigbaar is dat een lagere straf op zijn plaats is nu het om eigen lijf en leden (en om het eigen kind) gaat.

IT-GEVOLGEN

De Raad verwacht dat het Wetsvoorstel geen noemenswaardige IT-gevolgen zal hebben voor de Rechtspraak.

WERKLAST

De MvT geeft geen inschatting van de mogelijke omvang van het probleem en de verwachte inzet van opsporing. De invoering van dit nieuwe strafbare feit zou kunnen leiden tot extra zaken en daarmee tot extra werklust voor de Rechtspraak. Om hoeveel extra zaken het zou gaan, is lastig in te schatten.

CONCLUSIE

De Raad onderkent het belang van het Wetsvoorstel. Het Wetsvoorstel stuit in zijn huidige vorm echter op een tweetal bezwaren. De Raad vraagt u daarom om het Wetsvoorstel of de MvT op de in dit advies genoemde onderdelen te verduidelijken of aan te passen.

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklustgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het *Staatsblad*. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

datum 12 augustus 2020
kenmerk
pagina 4 van 5

Hoozachtend

~~Lid Raad voor de rechtspraak~~

datum 12 augustus 2020
kenmerk
pagina 5 van 5

BIJLAGE: WETSTECHNISCH EN REDACTIONEEL COMMENTAAR

- De voorgestelde wijziging onder A luidt: In artikel 7, tweede lid, onderdeel e, wordt 'artikel 284' vervangen door 'de artikelen 151d en 284'. In overweging wordt gegeven hier op te nemen dat 'aan het misdrijf omschreven in artikel 284' wordt vervangen door 'aan de misdrijven omschreven in de artikelen 151d en 284.'
- In het voorgestelde artikel 151d, eerste lid onder 1° wordt in overweging gegeven om op te nemen: 'draagmoeder worden' in plaats van 'draagmoeder zijn' en van 'een kind' in plaats van 'het kind'. De strafbare gedraging vindt tenslotte in de preconceptuele fase plaats.
- Ten aanzien van het bepaalde in het eerste lid onder 2° wordt in overweging gegeven om op te nemen: 'haar kind' en niet over 'zijn kind'.
- Tevens strekt het tot aanbeveling om consequent aansluiting te zoeken bij het bepaalde in artikel 177 Sr, door in lid 1 onder ten 1° en onder ten 2° na 'verleent' op te nemen 'of aanbiedt'.
- MvT, p.6, eerste alinea: 'strafbaar is gesteld' moet zijn 'strafbaar zijn gesteld'. Eveneens op p. 6, onder B, eerste lid, vierde regel: "onder" kan weg. Die zin loopt overigens niet echt goed in de beoogde samenhang met de zin ervoor.